

www.ineko.sk/kea

6. 8. 2002

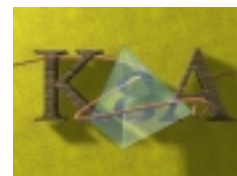
STANOVISKO: Dôchodková (ne)reforma

Nedávno Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny posunulo do vlády návrh legislatívneho zámeru na vypracovanie návrhu zákona o kapitalizačnom pilieri dôchodkového poistenia. Dôchodková reforma, ktorá patrí k učebnicovým reformám (na rozdiel od komplikovanej reformy zdravotníctva), si napriek svojej jednoduchosti našla miesto až na konci zoznamu priorit súčasnej vlády. Táto „šufliková“ reforma ktorá sa niekedy označuje za pripravenú, no má ešte veľmi ďaleko od realizácie. Presadenie takejto dôchodkovej reformy nezvýši motiváciu ľudí platiť si odvody, zásadne nezmení nepomer medzi zaplatenými odvodmi a výškou dôchodkov a predstavuje morálny hazard, pretože dá zo zákona právo niekoľkým vybraným jednotlivcom rozhodovať o osude našich dôchodkov.

Čo vlastne od dôchodkovej reformy očakávame? Mala by priniesť vyšší životný štandard dôchodcom, vyššiu spravodlivosť medzi zaplatenými odvodmi a vyplatenými dôchodkami a z dlhodobého hľadiska menší tlak na verejné financie. I keď počas prechodného obdobia realizácie reformy nie je všetko z uvedených pozitív možné, podstatou zostáva, že systém by mal byť k platcom odvodov spravodlivejší. Rozsah spravodlivosti bude závisieť od pomeru medzi platbami do priebežného systému (ktorý funguje doteraz) a platbami na individuálny účet. Čím viac peňazí pôjde na každého osobné účty, tým väčšia spravodlivosť, no vyššie náklady pre štát na dofinancovanie zostávajúceho priebežného dôchodkového systému.

Návrh dosiahnuť cieľovú úroveň rozdelenia príspevkov v podobe 2/3 do priebežného systému a 1/3 na individuálne účty je akceptovateľný (aj keď návrh 1/2 a 1/2 by bol vhodnejší) no dĺžka horizontu rádovo 20-30 rokov, v ktorom by sa mala táto úroveň dosiahnuť ako aj odhad nákladov na reformu hovoria o tom, že tento želateľný stav sa nikdy nedosiahne. Podľa návrhu v počiatočnej fáze dôchodkovej reformy budú príspevky na osobné účty úplne symbolické, počas prvých rokov niekde na úrovni 1/8 z odvodov a teda dá sa seriózne pochybovať o tom, či naozaj pôjde o citelnú zmenu oproti súčasnému stavu a nebude to len jedna z ďalších formálnych reforiem, ktorá na veci nič nemení. Do veľkej miery neúprimné sa javí nezavedenie fixného pomeru medzi odvodmi do priebežného systému a príspevkami na osobný účet od úplného začiatku. Občania tak budú počas prechodnej fázy platiť do priebežného systému podstatne viac, než z neho dostanú. Reforma sa začne aj s opticky nižšími nákladmi v prvých rokoch, ktoré sa však budú z roka na rok znásobovať. Vyčlenených 60 mld. Sk na rozbehnutie dôchodkovej reformy sú len malou odrobinou celkových nákladov, potrebných na uskutočnenie reformy.

Celková výška aktív na osobných účtoch by mala postupne vzrásť až na 25% HDP. V súčasnosti žiadna banka nedisponuje tak veľkým balíkom vkladov a teda celkom jednoznačne o spravovanie týchto peňazí je značný záujem ako v komerčnom sektore, tak aj v Sociálnej poisťovni. Návrh Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, aby o umiestnení úspor určených na dôchodky rozhodovala správna rada, organizačná zložka Sociálnej poisťovne sa javí ako veľmi nešťastné riešenie. Úradníci by podľa neho mali tvoriť investičné stratégie a rozhodovať, kam takýto obrovský balík peňazí (dôchodky ľudí) investovať, resp. ktorú spoločnosť poveriť správou týchto peňazí. O tom, či členovia správnej

www.ineko.sk/kea

rady budú naozaj profesionáli sa môže diskutovať, ale javí sa byť vysoko pravdepodobné, že budú politicky nominovaní alebo pretlačení lobistickými skupinami. Sociálna poisťovňa by sa tak stala najsilnejším domácim hráčom na finančnom trhu so všetkými možnými negatívami. Mohlo by ísť napríklad o dotovanie úrokov na štátnych dlhopisoch resp. účelové „revitalizovanie“. Výnosnosť takto spravovaných aktív by nepodliehala konkurencii, a teda občan by nemal možnosť výberu a nemohol reagovať v prípade nespokojnosti so spravovaním jeho budúcich dôchodkov. Zrejme najkontroverznejším sa javí fakt, že zostatok na kapitalizačnom osobnom dôchodkovom účte nebude predmetom dedenia a nároky budú uspokojované len sústavou pozostalostných dávok z priebežného systému.

Klub ekonomických analytikov (www.ineko.sk/kea)

Klub má v súčasnosti 15 členov z ekonomických analytikov z nevládneho sektora ako sú komerčné banky, mimovládne výskumné inštitúcie, Slovenska akadémia vied, univerzity a ratingové agentúry. Stanovisko sa akceptuje, ak s ním nesúhlasí menej ako 30% členov.